GARILLA
16
Eguena

Bilbao, 1936

Euzkadi

ARPIDE-SANEUŔIJA

Bilbao'kua	9,00	ifko. iru ile
Bilbao'atazkua ...	11,25	" "
Idazki-itunmena ...	62,00	" urte
Atzeŕijetakuak ...	112,50	" "

Beldayen itunduba

XXIV urtia || Idazkolea ta Banakolea: Correo, 17,1.° || 234 Idazkutxa || 17.810 Urrutizkiña || 7.349 zenbakij

Gayak

URTORO LEZ

Laŕakoetxea'taŕ Ipoliŧa Abea, emen ixan dogu.

Roma'tik etoŕi da. Eta Euzkadi'n oñak imiñi dabezaneko, bere sendi kutunetik asita, oŕurazko ikeŕtal ditxubak egin dauz, eta gu aguŕtuten etoŕi.

Ipoliŧa karmeldaŕ Aba aguŕgaŕijak egin ixan dauskun aguŕari, anai-antzo erantzun dautsagu, ta maŧetasunez besaŕkatu.

Ipoliŧa Aba argija, an italiaren uri nagusijan, irakasle ixaten da, ta Doibatz-lagidija edo "derecho canónico" ira kasten dau.

Lan aztuna ziñez, Beraz, nekosua be bai. Eta nekiak, atsedena beria dau. Ipoliŧa Abea be oŕetantxe etoŕi da, ba: urteroko atseden-alditxuba bere abeŕi maŧian aŕtzen. Ondo-etoŕija, Ipoliŧa, ta Gorbea'ko axe garbi ozkiŕiz ¡birijak asetu barik ez aŧzeŕiratu, ezta Gorbea -bizkaŕeko artzain talogiñaren azal biko talo me gozua ardi-esnetan beratuta jan barik be.

Gorbea-txuntxuŕeko axe garbi ozkiŕiz birikijak axetu, ta Gorbea-bizkaŕeko talogin artezijaren taluakaz eta Gorbea-laŕetako bedaŕ eze gozuakaz alikatuten diran ardijen esne osasungaŕijakaz asebetetan ba-zara, Mussolini'ren trumoi-axia putz bategaz uxatuteko beste indaŕ birijetaratuko dozu, ta atzeŕi-usain gustijak ayenatuteko beste adore bijotzeratu.

Eta zu, auŕerantzian be, Karmel'go Ama Neskutza'ren jairako, emen ixan go zaŧugu: urtoro lez zeure sendija ta adizkidiak ikeŕtuten. Alan ixan bedi.

BEDERATZIUŔENA

Karmel'go Ama Neskutza'ren aintzazko bederatziuŕena, atzo amaŧu zan.

Beraz, Begoña'ko karmeldaŕen txadonara egunoro elduten ixan diranen goiz eta aŕatsaldetako aldatz-igotiak atzo amaŧu ziran.

Igazi diran bederatzi egun oŕetan, bilbaotaŕak ondo agertu ixan dabe Karmel'go Ama maŧiari dautsoen eraspena.

Goiz eta aŕatsalde eten bako juan -etoŕijan aldatzak gora ta bera, ibili ixan diran beste notin ibilteko, eraspena edo zeozer biaŕ be ba-da.

Ama - egaŕi diranak ituŕiratuteko, ituŕijak be, gero, alakoxiak imiñi ixan dabez karmeldaŕ lekaide begi-ernai ta usain-aŕtzale argijak: aitz-ur egaŕi danarentzat, aitz-ur garden ozkiŕija. Eta metal-ura esaten yakena gura dabenentzat, ostera, miatz-margodun ura. Edo beste era batera esanda: euzkerearen ur gardena gura dauanarentzat, euzkerea. Eta gaztelerea gurago dabenentzat, ostera, gaztelerea.

Guri, Gorbea, Oiz, Urkiola ta beste berein mendi jasuetako aitz-ur gaŕdena ta ozkiŕija edaten oŧuta gagozanoi, aitz-ura begikuago ixan yaku, ta aitz -urak bere urbegira eruaten ixan gaŧu.

Apolinar Aba agurgaŕijak, baŕiz, esku-zabala ixan ...-ta, ituŕbegitik, bertatik, gurañe emoten ixan dausku, ta ase-ase eginda imiñi.

Martin Abeak idatziriko bederatziuŕena, geruago ta begikuago egiŧen yaku, egin be. Irakuŕi be, gero, karmeldaŕ lekalde gastiak, txukun egiŧen dabe: argi, ŧa itzak garbi oguziŧa.

Goiko abestokitik abestuten ixan dabenak be, euzkel-abesti edeŕik asko entzunazo ¡xan dauskubez, ta bai txauneskiñak trebeki lagundu be.

Betik, be, lekaime-ikastetxeko neskato ikasletxubak, poliŧo erantzuten ixan dabe; tamalez makal-samaŕ. Eta makal-samaŕ abestute oŕek euzkerean be makaltxu dagozanaren antza erakusten ixan dau: euzkera-jakiz ondo. alikatu bako umien antza.

Indaŕik ixango ba-da, ixan, ondo jan biaŕ da, ba, ta ondo edan be: Gorbea 'ko artzain-mutilak egiŧen dabena: azal biko talua ta ardi-esniaz urdalak sendotu, ta bixi diran-aŕteko indaŕ-jabe egin.

JON DEUNEN EŔTXA-DONAN

Bilbao'ko txadon onetan be, Karmel 'go Ama Neskutza'ren bederatziuŕena, ele biŧara egiŧen ixan dabe: euzkeraz eta gazteleraz. Beraz, Isusi'taŕ Augustin argijak be, ituŕi bi imiñi ixan dauskus: aitz-ituŕija, ta burni-ituŕija.

Bederatziuŕen au be, atzo amaŧu zan. Eta bertan, Arana'taŕ Deunoro jaupari euzkeldun baŕijak, berak egiŧen dakixelako euzkerazko itzaldi egoki bat oguzi eban.

Karmel'go Ama Neskutza'ren janzki -era ta ixakera doniak eredutzat agertubaz, gauŕ egunetako emakumien janz kera nabaŕbenai akaŕ egin eutsen, eta gixonaren galbidia soŕtuten daben bidiaren eŕudun, eurak, emakumiak ziraIa, esan.

Emakumia, eratsuba ixan biaŕ zala, iñuan. Eta eratsuben eredu, Miren Neskutza agertu eban. ¡Edeŕto Deunoro!

"KARMEN EGUNA"

Ixen au ondo be ondo gomutetan dot. Ni gastetxuba ixan nintzan aldijan be, gauŕko egun aundi oni, olantxe esaten yakan: "Karmen eguna".

Eta "Karmen egunian" "Laŕa,,'ra juaten etzan gitxi ixaten zan. Beŕmeo 'n asiŧa Zornotza'ra biŧaŕteko eŕijak, auŕez Laŕa'ratuten zirala-ta nago.

Berarizko bultzijak be iminŧen ebezan. Eta euretan gastedijaren gogo alayak leku berezija ixaten eben. ¡Arein ujuju ta ijijijak!

Neuri be, bein edo bein eldu biaŕ-ta, Laŕa'ra juateko aldija eldu yatan. Juate a loŕtuko ba-neban, loŕtu, baña, lenengo berein lan bardinge egin biaŕa ixan neban. Nire ama, zana, Goikua'k donokijan ¡xango al-dau, zuŕetan be zuŕa zan, ba. Eta onako ibiltalditxubak egiŧia-ta, euneko etekin eta gusti ordaindu eragiŧen euskun.

—Ia. mutil, ¡zoli-zoli!, Karmen egunian Laŕa'ra juateko be—esaten eban, eta mendijan pekorotz - batzeŕañoko gustija egiñazo.

Lenengoz Laŕa'ratu nintzan aldijan, nik, amalau urte edo gitxijago ixango nebazan. Eta orduban nabaŧu ixan neban poza ta atsegiña ixatiaŕen, baŕiro bertaratuko nintzake.

Baña, ez. Poz eta atsegin areik, antxiña atzindu ziran. Ondorengo urtietan be ixan naz, ba. Baña ainbat poz eta atsegin idoro ixan nebazan lekuban, euren oroitza-ikuŕa baño besterik eztot idoro ixan.

Laŕa-birako arizti kerizpetsubak eta arein azpijan oŕ-emenka ikusten ziran jan-toki ta jolasak, ¡nun saŕtu ete-ziran! Nire gastaruan mardul eta kerizpetsu jasoten ziran arizti areik, gauŕ eztira, an, ikusten; euren azpijetan ixaten ziran jatokijak bez, ezta landa areŧan ixardi bitzetan jolastuten ziran neska-mutil mizkiak be.

Areik danak atzindu ziran. Eta eurakin, nire gastarua ta orduko poz -atsegiñak be.

Orain egiŧen dodana ezta, ba, besterik, atzian uŕun gelditu ixan yatan oroitza-leŕuari begiratuaz, oroitza-pozaz alikatu baño.

Eta oroitza-leŕuan beste gauza askoren aŕtian ¡rakuŕten dodana, "Antonio bibolinŧerua" zanaren dantza-abesti auxe ixaten da:

"Jolastu gura bozu, ilunabaŕian,
Zornotza'ra etoŕi Karmen egunian."

IBON.

¡Entzun bai entzun!

"¡Entzun ondo!" buru dabela idatziŧako idazlan bat irakuŕi genduban aŕtumin izpaŕingi onetan. Idazlea "Erletxue" ezaguna genduban. Berak diñozanak gauza zaŕak eztira, eta bai egunaro begijan auŕian aŕgiro ikusten doguzanak. Zeozegatik dirautzo "Lauaxeta" adizkidiak bere uaŕian; "Erletxue" adizkide zaŕak "Entzun ondo" dirausku, baña bere abotsa basamoŕtuban galduko dalakua eskijer dakigu.

Neuk neure Ipuin liburutxua ezebe enekijela aŕgiŧaldu neban, arintxubago jakiŧiaz pizkat itxarongo neban. Baña euzkera aldez maŕa-maŕa dabiltzazan asko guzuŕian saŕtun da dagoz, euzkera alde esaten diran asko utzak jakuz, eta beste bide bat aŕtuten eztan aŕtian geure izkuntzea lotsagaŕipean ixango dogu.

Ara, egun asko eztala neuk ikusi dot. Neure eŕijan ikusi, be. Mutiltxu batzuk ibili ziran Ipuin idaztiñuak saltzen, euzkera aldez beti ekiñian dabilan jaun bategana zuzendu ziran usterik jaun onek pozik aŕtungo ebazala, baña etzan oŕetara ixan, jaun arek poŕot egin eutsan lauŕleko bateko idaztiñuari.

Eskeŕik asko. Oneik gora-bera galduko jaku geure izkuntzea.

Dana dala euzkera zabaldu gurean zerbait egiŧen daben idazliari espajako lagunduten ori baño geyago. ¿Zelan auŕerantz jaŕaŧuteko zaletu idazlia?

Beŕegun ixen baño eztirala oindiño batun? ¡Nun dira, ba, Bilbao'ko eta ingirutako euzkeltzaliak? ¿Ez ete dau euzkereak au baño laguntasun geyago biaŕ?

"Erletxue" adizkide maŧeak diadaŕ dagi. "Euzkel-Idazti-Alde" deritxon bazkunak danon laguntasuna biaŕ ei dau, eta egija da, ixan, be.

Ixena emon daben gustijak ageŕtu biaŕ gendukez ikusteko benetako euzkera maŧalea nor dan, gauŕ-aŕte ez jakiñian edo egon dana bijaŕ bere ixena emotean alegindu bedi, euzkereari laguntasun aundija opalduko dautso, era oŕetan ixan ezik ezin euzkerazko idaztiñorik argiŧaldu leŧeke.

Bete ainbat ariñen aŕpidedun agiria eta bialdu zuzenbidiak diñolez "Lauaxeta,,'n ixenian, bera da, ba. asmo au soŕtu dabena, eta "Lauaxeta,,'k gauŕ aŕte soŕtu dabezan, asmo gustijak, jaŕai ona, eta bide egokikuak ixan dirana ezin ukatu.

Asmo au utsik itxiko ete dogu? Ez, asmo au auŕera eruan biaŕ dogu, auŕera eruan eta zabaldu idazti bidez geure eŕdi negaŕez dogun elea. Zentzunaz begiratuten badogu bijotzak eragin egingo dausku. ¡Entzun ondo! ¡Entzun bai entzun!

OGOÑOPE.

Madrid'en gariŧa'n 11'gaŕenian.

¡rakurri EUZKADI

Olerti - atalak

Lilluratuarena

Neskatil goŕiska bati.

Mendi-goitik ur pilpil;
lats oŕen gardena!
Goitar eluŕ txurien
bezin garbi zaudena:

Nik eztakit
zer duten
zure begi
urdiñok...!
Txoraturik
naukaten
edeŕgaŕi
oztiñok...!

Begi oŕein bilduŕez
deuseztuta saminki.
Zugaitikan yoranez
negar dagit itunki.

¡Neuk ba'neki
zer duten
zure begi
urdiñok...!
Sumindurik
naukaten
maitagari
oztiñok...!

BORTANE.

Uaŕa.—Adiskide: Eibar'en ere olerkariak sortuko zirala uste neban. Zu izango zaitugu bata? Gaste zara, urteak auŕez dituzu. Geure euzko-olerkarien lanak irakuŕi egizuz, eurengandik asko ikasi daikezu-ta. Pozik goratzen zaitut. Jel-grauz agurtzen zaitudala. Zeure, Lauaxeta.

Aur - min

Goiko soro aŕen lertzea...
Garirik mardulen eltzea.
Neskatx apain baŕ, uŕats geldi.
sororantz baŕenak austea.

Sagastiko sagar gaztiak
punta-puntan dantzan lorea.
Neskatx apain; udabeŕiak
eman ziñan ba loratzea...

Min diñat-min bizi-barnean.
Garirik mardulen eltzea...
Neskato: noizako irean
izango diñagu gauzea...?

Gariak bilduta; sagaŕak
gañean atseden eziña...
Neskato; sagartxo ireak
kir-kir-kir mamian ler-miña!

Goiko soro aŕen lertzea,
gariak bilduta etxea.
Neskatx apain; etxerantz geldi..
Aur-miña barnean daukea.

... ...

"Bil nadin ixilik
bil nadin nerera."
Jendea badator
lanetik etxera.
Eguzki gordetzen
"Gaztelu" atzera.
Argiak egin du...
Betor ilun-bera!

Neskatil gazteak
barnean ler-miña;
gorputzen ikara
estutzeko aña...
Gariak ixilik...
Gauaren berdiña...,
Neskari jun zaio
atseden eziña.

Piu-pi, pi-pi-ri,
txoria kabitik;
maite-iŕipaŕa
erion aotik...
argiz betedi̧tun
sagar da arizt ik...
Auŕaren eskuak
amaren kolkotik!

... ...

"Bil nadin ixilik
bil nadin nerera."
Jendea badoa
etxetik lanera..
"Aur onen beaŕa"
nere bulaŕera.."
Txoria kantari
sasitik sasira.

Auŕaren ama
ixilik...
Amaren auŕa
poz-pozik.
Garia goŕi...
Sagaŕak geldi....
Egoak danak
jo zetik.

LIZAŔAGA'TAŔ K.

Adizkide on-ona: Pozik jaso ditut zureak. Iŕikitzen nintzan zure batzu irakurtzeko. Datoŕen igandez Beasain -aldetik izango nauzu ta beŕiketaldi bat egiŧen atsegin izanen zait. Olerkari trebe zaitugun ezkero, jaŕai bide ortaz. Beti zure, Lauaxeta.

Gezur - Maitasuna

Gaztaroa ta udalena. senide.
Baita lorak eta maitasuna ere.
Eta, zer ote euzki-jaunaren kide?
Jaŕi dezagun zaldun maitemintzale...

Gizadi udalena, gaztaroa da.
Gazte aba, beŕiz, udalen lora:
Goŕi, guri, leun...: laŕosa iduri.
Euzki edo zalduntxoen amets guri...

Gozo oi, udalenez, euzki-laztana.
Oŕela gaztaroan maitearena.
Nork zalantzik, orduan, euzki oŕengan?
¡Ain eme jun oi da udalen goizetan!

Euzkiak bere esku lora maiteño.
—Mimiko edaria ustu arteño...—
Laŕosak poz-iŕi espa-oŕi zabal.
Ortzurik agiri. Edo, inguna al?

Ai, aldi ori or geldi al baledi,
ta zaldun jaun oŕen maitasuna egi...!
Udalena, gaztaroa, maitasuna!
Baña ai, gau beltzak estaltzen eguna!

Aroa aldatuz, euzkia zitaldu...
Zaldun egarti ori zerk aseko du?
Zipotza! Oro eman ta geiago nai.
Ta berak, ordañez, ainbeste sastaka!!

—Gezur-maitasuna, onez diraun ar-
(te...—
Luŕerako orain lengo lora maite:
España-ximur, zarpil bai-dago gaxoa!
Izkuta zaio lorako ingumatxoa...

Ez iŕi, ez lilura, ez itxadopen...
Ona, neska garatua zela oi den,
gezur-maitasuna murtxatu ondoren.
Ta ola, zenbat lora ximeltzen diren...!

EREÑO.

Maitasun bat neban

Maitasun bat neban, maitasun bena,
bixitza onen zoragaŕia.
Maitale liraña, edeŕ ta leuna:
maitale oso maitagaŕia.
Umeak aŕen be gure biotzak
uŕezko ariz ondo josirik
biok ba-genbiltzan esku-oratuz
maitasun-bide loratsutatik.

Maitasun bat neban...

Udazkeneko ekaitzen itzalak
aŕundu eustan neure maitea.
Geroztikan nabil bakartasunak
itxita maitasun-begia.
Maitasun-begia itxita-aŕen
neure biotza zaurizka dago.
Maitasun-zauri au osatuteko
maitatu bear orain baŕiro.

Maitasun bat neban...

Euzkeraganako maitetasuna
zatorkit baŕiz neure barnera.
Zeure ezti gozoaz maite-zauri au
oso-osoan osatutera.
Maitasun bat daukot, maitasun bena,
bizitza onen zoragaŕia.
Maitale liraña, neure EUZKERA!
maitale oso maitagaŕia!

ONDARTZAPE.

Mundaka'n.

Tasunak eta keriak

Alkaŕen leyan, zalapartaka
asi yakuzan aspaldi,
alde batetik **tasunak** eta
keriak beste batetik.

Orđutik ona buŕuka otsak
nabaitzen doguz ugari,
maitakeria ezaŕi guraz
maitasunaren gañetik.

Gizontasuna boladan doa
gure ondotik igesi,
onen tokian yarten dalarik
gizakeria nagusi.

Ontasunaren aztarnik ez da
mundu onetan agiri;
gaiztakeriak atara zitun
aren emaitzak zustraitik;
onenbestegaz, luŕean sortuz,
goŕoto sua biziki.

Keriak berez iguiñak doguz,
tasunak baŕiz, maiteak;
ipuintxo onetan ikasi zeinkez
ontasunaren bideak.

AŔUGAIN.

"Mendizaleak" ekin di[...] lanari. Eta ¡nola ekin[...]

(Igandeko ibillaldiaz)

¿Nai al dek nerekin etoŕi, irakurle? Araiar menditik etxeratzea egin diat eta ango edertasunez beteak zeuzkat ene begiak. Eskua danaiat, eta jaŕaitzen banatzaik, ikusi eta entzun dituđanen beŕi izango dek zeazki. Eta abertzale puŕukatu aizelarik, etzaik ene eskutik ibiltzea damu izango. ¡Bai zera! Ziur nauk. Mendizaleen etxepean babestea izango dek amets. ¿Ezetz? Goazik prozera.

AUŔEITZA.—Joan zan astez dei egin ziguten "Mendizaleak" elkarteko agintarua! ¿Norako deia? Legazpiar langileak kutxa bat ipintzekoak zirala Txindoki gaŀuŕean, eta bertara.

Donostiar, legazpiar eta Tolosaŕak antxe izanak gaituk ba. Beste eŕi batzuetakuak ere bai. ¡Eta zeñen pozik itzuliak gaituken etxera! Ikusiko dek.

LAŔAITZ'EN.—Gaur goizez, igandez, Laŕaitz'en batu gaituk "Mendizaleen" deia entzun genikenak. Giroa aparta uken. Gutxitan bezelakoa. Asiko nintzaikek begietan josita gelditu zaidaken edertasunaz mintzatzen. ¿Zertarako baño? Gure mendien edeŕa begietan sartua bat zeramagu abertzaleok. Ao batez genitxioken bilerako guziak: ¡bai dala edeŕa gure eusko-abeŕia!

TXINDOKI'RUNTZ ETA TXINDOKI'N. — Beŕeun bat laguneko taldea abiatu gaituk Txindoki'runtz. Ez genian geientsunak alkar ezagutzen. Alaz guztiz, adiskide-miñak antzo begiratzen genitxioken alkaŕi: ¡abertzaleak bai giñuken!

Tapa-tapa, izadiaren aunditasuna, eguzkiaren muxuba, eta adiskidetasunaren zorakortasuna lagun zintzo eta leialak genizkialarik, goruntz ginjoazken.

Lagun batek ala esan zidan belaŕira: .Maite ditut gaŀuŕak argiak ez beste... ai, egaztia banintz, gañik-gain nebilke!" Lizardi'ren apaldi au izan ark nonbait ausnaŕean.

Eta neri ere bat-batean, Lizardi'ren olerki baten oroitza ziritu zitzaidaken barne-barnean:

> .Nik ametsetan bezela
> ote aiz. mendi gaña?
> Goi-jauregiko mala?
> Gotzonen urbilago...?
> Egiz, Jaungoikoa'ren
> esku ta aunditasuna
> ote dituk or goitik
> sumatzen bertago...?"

Gorago eta bertago somatzen bai geniken Lizardi'ren ametsa: "Goi-jauregiko mala...? Gotzonen urbilago..?"

KUTXA LEGAZPIAŔAK "MENDIZALEAK".—Kutxa polita legazpiaŕak Txindoki gaŀuŕean ipiñi ditekena. Etxetxo bat... ¡nolako etxea!

Mendizale taldea goian gindukalarik, une bateko lana kutxa bere mendiari erotutzea: auŕetik prestatuta bai ukan lekua.

Ondoren. saiatu ziran zenbaitzu ¡gure Edorta ere bai! taldea eta kutxa eta erpiñeko gure ikuŕiña, argazki makinaz kopiatzen. ¡Artu bear ditu bereak eta bost nik dakidan batek, makinaren ¡klixk! taiek, argazkilari trebearenak ez baziran!

Eta Gipuzkoa'ko "Mendizaleen" lendakari degun Leunda'taŕ Pau[...] Ierakoei itz egin zien. Legazp[...] jondeizutela" zion. Eta bere [...] amaituaz gero, legazpiaŕen [...] "Ilintxa" begikoak agur eta [...] opa zizkigun guziol. Eta Euzk[...]daren ereserkiaz azkendu zi[...] doki erpiñekoak.

AUSA - GAZTELU. — Me[...] oñak, ez dituk, ¡aŕanoa! geld[...]ten diranetakoak. Txindoki't[...] -Gaztelu'ko azpira jetxi ginduk[...] kaldu egin bear ba emen!

Eta ituŕia berta, pago zaŕ[...] belar-biguna exerleku, an ase[...] gure gosea. ¿Ez al dakik men[...]taltzeaz? Kozinari on bat tar[...]kelarik ez aiz gaizki ibiliko. G[...]dekoak ez ituken ¿ez al da eg[...] munduko gauza. baño bageniz[...] kumeak lagun, eta jan genlan[...] miaxkatuz motel. Gero beŕiz, g[...]na garbitzeko lanik ere ez gen[...] Maitre d'hotel zoratua genik[...]

LOPEZ MENDIZABAL'DAŔ'REN ITZALDIA.—¿Ausa-G[...] beŕirik bai al uken? Mendiz[...]kustera etoŕi dek gizon pres[...] Pago zaŕen itzalpean bildu ga[...]ziak, asi zaiguk bere mintza[...]ŕena eta zaaŕez zidak iduri e[...] "Eraneun, atzo, gaur eta biy[...] zan itzaldi-gala. Amabost mi[...] eraguna, geiagokoa batzutan, [...]xeagokoa bestetean. eundaka [...]ko atzo. Txindoki'ko leizea, M[...]'ko sorgiña. Eta azkenik, A[...]ku'ko kondaira. Napar eta gi[...]arteko guda negargaŕiak ard[...]la. Au izan zan bil-bil eginda[...] Mendizabal jaunaren itzaldia[...] atsegiña, erakusgaŕia!

Bai ederki asi dala lan m[...] ontan "Mendizaleak" elkarte[...]nak Ixaka jaunari eta zori[...]

GORA.. BEERA... ETXERA. itzaldiaz gero, etxeruntz gei[...]detxo bat Ausa'runtz Baño la[...]tuk guziok Laŕaitz'en. Etxea[...]min, zuŕukaka dek legazpiaŕ[...] bila. Agur! Agur! Ilintxa. Eza[...] ez aiz geldi egotekoa! Batzuei, [...] agur guziei. Eta donostiaŕak e[...] saŕak ere Abeŕi-Etxean gaitu[...] -neke gorputza. baño arin-ari[...] Ikusi dazakek, ibilera ondoren[...] ari nauk.

,Atsegin izan al zaik? Ator [...] berean gure etxepera. Onelako[...] egokiak eratzen asi zaigun "M[...]leak" elkartearen babesera. [...] ikasi egingo dek. Ikasiz erak[...] erakutsiz abertzaleagotu.

¡Bai dala edeŕa Euzkadi!

UZT[...]

ERRIJETAT[...]

MAŔKINA

AUZO-JAYAK.—Maŕkiña-au[...]jayok, ba'duaz ospatubaz. De[...] Amaio'n; Deun Kepa Barinaga'n[...] Martin. Murua'n eta Deun [...] Ituŕeta'n.

Orain, astion, uriko jayak do[...]rijoneko ta zorigaiztoko Karm[...]

Zorijonekuak egun oŕetan k[...]ŕen txadonan egin oi-dan txa[...] edeŕagaŧik; zorigaietakua, jai [...] atzeŕi-usaña euki oi-dabelako.

BEDERATZIUŔENA.—Ama [...]'guana ospetasunik andijenaga[...] da Karmeldaŕen txadonan, go[...]retan eta zortziretan, eta ilun[...] zortziretan. Oztetza aundija [...]ratuten da, batez be goxeko [...] Ordu onetan itzalditxu bat eg[...] egunero Aŧa Martin'ak, eta [...] Alaba'k, urtero lez, abesti ede[...]muŕak abestuten dautsez eur[...]'ri. Ixan be gero, Maŕkiña'ko [...] Alaba'k ondo be ondo abestut[...]yuak dira.. Edeŕto, neskatilak, [...]

DABILTZANAK.—Euren jayo[...] ikertalditxu bat egiŧera etoŕi[...]tu doguz Aginaga'taŕ Alesand[...] bere emazte Garai'taŕ Miren eu[...]metxu Sabin'agaz.

Gudaritzia amaŧuta etxeratu d[...]ralde'taŕ Pantzeska, gure abe[...] Zorijonak, Patxi.

Euren ikastarua azterketa [...] amaŧuta eŕizatu yakuz Gan[...] Terese, Azpiri'taŕ Miren, Dur[...] Pelikene ta Maguregi'taŕ Josebe[...]ne irakaslemiak.

Udaldija igarotera gure eŕira[...] oi-diran sendiiak etoŕi dira bana[...]naka. Ikasliak be bai euren ikas[...] amaŧuta.

Egun batzuk euren Maŕkiña [...] igarotera etoŕi dira, Onaindia'taŕ[...]mele ta Aginaga'taŕ Augustin, [...] emazte ta semetxu Andima'gaz.

"Barenda-nagusi" basetxe ed[...]lera udaldija igaroten etoŕi da [...] Ziaŕsolo'taŕ Jontxu, gure "Ab[...] ospetsubaren semetxu edeŕa.

"MAÑARIKO,,'RI.—¿"Begeta[...] ete-nazan susmutxuba dozula? [...] ain uŕin be susmo oŕegaz.

Beingo-alako neure lora-txo[...] ikuŕagaz dana aztuta nenguan [...]rik eneukola ziguŕ dakit, ni[...] oŕeik emon eustazan lagunt[...] baratz edeŕian. lora mota ask[...] -aŕen ziŧoririk eztaukelako. Ba[...]ŕosak zenbat ziran ¿nor gogor[...]

Aurten zen ikeŕtutera juateko [...] batzuk ba-nebazan, baña neu[...]sok uts-emon dauste. Beste ur[...]jen danen baten ixango da. [...]

Euzkotar Umien Aldez

Sendikeriak (1)

"Alkaŕen ondoan exerita geunden: bera..."—Juan Clemente Zenea. (Traducción de Lucia de Musset.)

Ume-iztiatzaz idazten duten egile askok uste dute itz egiteko erak zer ikusi aundia duala umeak ondo edo gaizki azitzeko erakin.

Beste batzuek beŕiz alderantzira diote, au da, ez duala batere zer ikusirik etxean, sendian erabiltzen dan itz egiteko erak gurasoai zoŕ zaioten maitetasun eta itzalarekin.

Urte batzuetatik onuntz, geure artean, ez izketan ari geranean baña bai idaztietan (eta olerkietan batez ere) senaŕ-emazteak, eta senaŕgai ta emazte gaiak alkaŕekin "i ta noka" itz egiten dute. Ez det ondo aurkitzen. Begira ordea: ez naiz ni euzkel-izti edo Gramatika'ren baratzan sartzen, ez da ori nere zeregiña ta, nik diotana umien aziera onari buruz diot.

Gure artean, euzkeldunen artean, senaŕ-emazteok alkaŕi beaŕ dan begiramen eta itzalez itz egiteko oitura izan degu. Oitura ona, benetan. Gure euzko -abendak bere odolean darama alkaŕi koipekeri gutxi egitea, baña senaŕ -emazteak alkaŕi zoŕ dioten itzalik iñoiz ez galtzea ere baita.

Ni neonek, senar-emazteak alkaŕi euzkeraz "i ta noka" itz egitea ijituen artean baño ez det ikusi, gizonak emakumeari astindu edeŕak ematen ere berdin, eta guztiz gaitz egiten zait itz egiteko era ori ontzat artzea.

Umien aziera onentzat beaŕ beaŕekoa degu etxean aita eta amak alkaŕekin itzalez itz egitia. Alkaŕi itzalez itz egitea (umien auŕean batez ere) ez dago ez gogorkeriaren alde eta ez maitetasunen aurka.

Bai dira gurasoak, umeai alkaŕekin "i ta noka" itz egitea galerazoten diotenak anaiak aŕebatxoai batez ere, itz egiteko era ori ez dala azieradun umiena ta. Ez det nik oŕenbeste esan nai. Umeak, aizpatxoak, anaitxoak eta anai -aŕebatxoak alkaŕekin "i ta no" itz egiteak ez det uste aziera txaŕaren agerpenik daukanik.

Baña neska-mutilak, bein aunditxoak egin eskero, eta batez ere alkaŕ maite dutenean ez dute sendikeri oŕegaz alkaŕekin itz egin beaŕ. Euzkaldunak serioak bai gera ba geure bizitzako agerkunde guztietan.

Erdaldunak oso beia jota daude gauza onetan (beste askotan ere bai ta). Neska-mutilak alkaŕ ikusi orduko danak Tudela'taŕak, iru bideŕ alkaŕekin itz egin orduko bata bestiakin besotik elduta, eta alkaŕ maitatzera edo alkaŕ maite dutela uste izatera eldu eskero ezin esatekoak dira alkaŕekin edozein lekutan eta edozeñen auŕean egiten dituzten sendikeriak? geyago. koipekeriak? geyago, itxusikeriak? geyago oraindik. Bene-benetako zikinkeriak.

Madrid'ko kalietan, egurastokietan tranbietan, eta Metro deritxon tximist gurdian ibili diranak esan lezakete egia diotan ala ez..

Ni izan naiz iñoiz Madrid'ko kalerik aundien batean sortzi urtedun ume batekin nijualarik, bikote baten auŕetik ez igarotzeaŕen atzera bira osoa eman eta beste kale batetik juaten.

Beste egun batean beŕiz baldin an inguruan poliziakorik ikusi izan ba 'nuan bikote aretzaz zerbait egiteko esango nion. Edo ta bentzat jaŕita zegoan aulkitik kentzeko.

Ez uzte izan gero notin txiroak edo ziranik. Ez gutxiago ere. Bosteun peseta edo balioko zituan txakuŕ itxusi bat eurekin zuten, eta anderañoak gañera "carabina" esan oi dioten andre bat ere bai. Norantz begiratu ez zekiala zegoan bera aulkiaren beste ertzean.

AŔITOKIETA.

(1) Itz onekin erderazko familiaridades esan nai nuke.